

NÉMETH ZOLTÁN:

A haláljáték leküzdhetetlen vágya

Meghalni tudni kell. Vagy inkább meghalni szeretni kell. Eljutni egy olyan a fázisba a betegség szekvenciális skáláján, amikor a kór már annyira hozzánk tartozik, hogy szinte dédelgetve szeretjük, és nem is vágyjuk a gyógyulást.

Németh Zoltán „posztumusz” kötete nem csak megjelenésében különleges. A négyzetes forma már eleve azt sugallja, hogy nem tudhatod, valaminek pontosan mi a teteje és mi az alja. Szimbolikus üzenete pedig az, hogy minden szenvedés mértéke csak attól függ, hogy honnan nézzük.

A borítón található röntgenpár boldogsága is hasonlóan viszonylagos: lehet ez a kép egy távolságtartó csók, egy paradús nyelvbalett, vagy két, fájdalmát összeírtó alak, akik betegségükbe fagyva és dús panaszkodásuk közben a nemiségről már el is feledkeztek.

A három ciklusba csöpögtetett versek európai szemmel nézve egy torz átalakulást, ázsiai látásmóddal viszont egy teljesen egészséges folyamatot mutatnak be. Versről versre, sorról sorra távolodunk el a hétköznapi élet ingerszínes, puha vilá-

gától, és kerülünk közelebb a hétköznapi halál érzéksivár, kocsonyás birodalmához. Ahol a legérdekesebb elfoglaltság a falióra fixírozása vagy egy halott test szemünkkel való követése a Gangesz vizében. És ahol az egyetlen barátunk és legkedvesebb játszótársunk maga a halál.

A verses halálnapló első része egy tátrai szanatóriumban íródik. A költői én itt még csak pislogva figyel a tüdőbetegsége és egyben magányossága első jeleit: „nem hallom a lélegzetem, pedig hallanom kéne”; „negyven perc alatt is csak félóra telik”. Sőt ekkor még tudatosan harcol

az ellen is, hogy kapcsolatok, barátságok, érzelmi fonalak kössék őt a szanatóriumhoz, vagyis a betegséghez: „teremben, bárban, medencében / berendezés leszel. / feladsz pár képeslapot, címzés nélkül, a hegyekbe

egyedül is eltalálsz. mozdulnod sem kell, / menjen más. / kiszámítod, a bár legyen üres, vagy éppen újságot olvasol. elég egyetlen, begyakorolt fejtartás.”

A második részben egy besztecebányai kórház falai között bókászhatunk, gurulós állványon tologatható, véres katéteres zacskót vonszolva magunk előtt, olyan mankóként, mellyel csak csúszni-mászni lehet, de biztos támaszt nem nyújt. Ekkor már a beteg nem küzd leigá-

zója, a kór ellen, hanem elmerül abban. Mintha megbabonázná a fájdalom galaxisának látványa. Mintha megzavarná érzékeit az érzéketlenség. „A kórterem megszakíthatatlan fehérsége / szebb a tenger kékjénél.”

A versek főszereplője itt már szinte kényszeríti magát az önkínzásjellegű, anatómikus részletességű betegségdokumentálásra. Hogy a fájdalom még több fájdalmat okozzon: „nem fogok mesélni róla, / mert akkor ráállok egy hihető / vezérfonalra, / és eltakarja a fájó húst”.

A harmadik ciklus India egyik városában játszódik, ahol a halál életéért könyörgő koldusként minden utcákon jelen van. Ahol a halál annyira természetes, mint egy tüszentés vagy egy kézfogás. Ahol még tudnak meghalni az embernek.

A benáereszi részben fogalmazza meg Németh az egyik leghátborzongatóbb, de talán legigazabb mondatot az elmúlással kapcsolatban. „A halál a test különös képessége, / Amelyet az élet torzít el.” Elgondolkodtató dolog, hogy vajon tényleg elfelejtettünk meghalni, civilizációs betegségként vajon már tényleg hiányzik fegyvertárunkból a pusztulás képessége, és talán ezért nem teljes az életünk?

Németh könyve csak látszólagos szabadságot hagy az olvasónak, sőt a posztumusz kiadásra utaló utószóval még egy kicsit talán félre is vezeti, de mindezt azért, hogy gondolataink egy pillanatra se térjenek le a

halál ösvényéről. Egy olyan útra léphetünk a versek által, amelyen már generációk óta elfelejtettük a biztos járást.

FINY PETRA

(Kalligram Kiadó, Pozsony, 2005,
128 oldal, 1700 Ft)

KOLLÁR ÁRPÁD:

például a madzag

A kezemben tartott vékony könyv első helyezésre bizonyult méltónak a Fiatal Írók Szövetsége 2004-ben meghirdetett szépirodalmi pályázatán. Kár lenne tagadni, hogy ez a tény egyaránt felerősítheti az olvasóban a pozitív és a negatív benyomásokat. A címkézés láttán talán szigorúbban alkot ítéletet, mint tenné azt más esetben, ha egyáltalán kíváncsi a mai magyar lírára. De hogy mindez érdekli-e a szerzőt? Ez esetben, azt hiszem, nem mondok valótlan, ha azt állítom: nem különösebben.

Kollár Árpád ugyanis szemtelen költő, és ezt már első kötete is jól bizonyítja. Fittyet hány a kötelező és udvariasnak tűnő, kimért távolságtartásra. Nem áll be a sorba. Versei nem a jópofa humorizálás sekélyes szintjén tengetik életüket, s nem is adja prédául azokat/őket (!) teátrális hallucinációknak. Ennél lényegesen messzebbre megy: veszi a bátorsá-